

ЛИСТИ МИКОЛИ КОЛЕССИ З ПРИВОДУ ВИДАННЯ СПАДЩИНИ ЙОГО БАТЬКА – ФІЛАРЕТА КОЛЕССИ

Софія Грица

УДК 929Колесса:[044.2+082.1]

(Продовження, початок див. у «НТЕ» 2011, № 1)

Львів, 17 жовтня. 1966 р.

Вельмишановна Софіє Йосифівно!

Спочатку вересня ц. р. отримав я з Відділу літератури, мови та мистецтвознавства АН УРСР за підписом ученого секретаря М. Федя листа такого змісту: «У відповідь на Ваш лист в ЦК КП України з приводу видання праці акад. Ф. М. Колесси «Мелодії укр.[аїнських] нар.[одних] дум» повідомляю, що робота над рукописом продовжується. Як повідомив Відділ літератури, мови та мистецтвознавства АН УРСР, у видавництві «Наукова думка» редагування рукопису було завершено навесні 1964 року і він був зданий до друку. Однак з незалежних від видавництва обставин (трудність виготовлення нотних матеріалів, брак високосортного паперу тощо) друкування було тимчасово припинено. Зараз фабрика кольорового друку готує нові фотоформи і кліше. Видавництво «Наукова думка» звернулось до дирекції фабрики кольорового друку і в Комітет по пресі з проханням прискорити їх виготовлення»¹¹.

З перших днів жовтня я відновив працю над редагуванням муз.[ичної] спадщини Ф. Колесси. Серед чорновиків мого батька з кінця минулого сторіччя і початку біжучого найшов я декілька цікавих обробок нар.[одних] пісень, які я відредагував. Відредагував я теж одну з перших спроб оригінальної творчості, терцет «У гаю, гаю вітру немає». Натомість цілої низки поданих Вами в пам'ятній записці назв не можу серед спадщини Ф. Колесси найти. Це такі твори, чи обробки: «Нащо мені чорні брови», «Жовнір за плугом», «Дощик, дощик капає дрібненько», «Ой що ж то там по нових сінях капає(?)», «Там у лісі криниця», «Слала

зіронька до місяченька(?)», «Закувала зозуленька»¹², «Ой чабане, чабане небоже»¹³, «Ой пив же я в понеділок», «Шумная біла», «Ой на горі шалата», «Як я коні поїв», «Ой горіху, горіху»¹⁴, «На святого Яна». Відсутність цих творів в архіві і неможливість їх зредагування мене дуже журить. Віднайшов «Ой чого ти, тополенько» («На чужині») ¹⁵ до слів [О.] Олеся і відредагував «На городі коло броду» до слів Шевченка — це солоспів Лисенка, зредагований батьком на мішаний хор. Таких редакцій у Ф. Колесси більше і я думаю, що вони не повинні ввійти в даний том. Було би дуже добре, якби Ви могли на деякий час приїхати до Львова, щоб дати мені деякі вказівки і поради щодо дальшої роботи. Я ж не музикознавець і не дуже орієнтуюся в тій «кухні». До того хотів би чим скоріше покінчити з тим і взятися до тої роботи, до якої маю покликання і до якої я підготовлений. На всякий випадок прошу Вас дуже подати мені ясно і по черзі вказівки, що мені іще слід би було зробити, щоб роботу довести до кінця. За скору відповідь буду Вам дуже вдячний.

З глибокою пошаною і щирим привітом
Ваш М. Колесса.

25.X.1966 р.

Цього листа вислав я на Вашу адресу (Велика Китаївська № 103 кв. 70), але лист вернувся з допискою «Новий адрес, невідомо куда» — значить Ви перебралися на інше мешкання. Тому тепер адресую Вам на роботу, в Інститут, але не маю певності, чи тим разом Ви цей лист отримаєте.

М. К.

Львів, 24.11.1966 р.

Вельмишановна Софіє Йосифівно!

Днями закінчив я редагування музичних творів Ф. М. Колесси. Я зробив все згідно з Вашими вказівками і порадами. Доповнив я теж другу половину мого вступу (а може його назвати «Від впорядчика»?), який Вам при цьому надсилаю. Я був певний, що десь в цьому місяці, або найдалше в грудні мене викличуть на захист дисертації М. Л. Білінської¹⁶. Я надіявся при тій нагоді привезти до Києва весь матеріал Ф. Колесси і передати його Вам особисто, тим більше, що мушу з Вами обговорити ще декілька питань технічного порядку. Тим часом Білінська повідомила мене, що захист її дисертації відкладається чомусь аж на січень-місяць. Тепер я не знаю, що мені робити. Вислати поштою, або передавати матеріал через когось я не хочу, а їхати тепер до Києва я не маю можливості. Порадьте, що робити?! А може Ви найближчим часом будете у Львові? Це було би найкраще.

З глибокою пошаною Ваш М. Колесса.

Львів, 10.04.1968 р.

Шановна і дорога п. Соно!

Я ще до тепер під впливом мого перебування в Києві, і якось він мені тепер став, не знаю чому, близький... Чи Ви вже що небудь підприємали в справі видання муз.[ичних] творів Ф. Колесси. Боюся, що я завдав Вам тим багато клопотів. Якщо б там треба би було що-небудь дати переписати чи передрукувати на машинці, то прошу мені написати, а я всі кошти покрию. Як посувається справа з виданням дум? Чи і коли пришлете мені Ваші творчі спроби?¹⁷ А може приїдете до Львова? Прошу передати від мене Довженкові¹⁸, Гордійчукові¹⁹ і всім Вашим співробітникам мій привіт. Також прошу подивитись, чи між муз.[ичними] творами Ф. Колесси є хор.[овий] твір а cappella «На чужині» до слів О. Олеся, бо якщо я його туди не включив, то я пришлю. Що робить Ваша донька? Поздоровіть її від мене, може пам'ятає того «вуйка», який диригував в парку.

Сердечно Вас здоровлю. Ваш М. Колесса.

Львів, 25.04.1970 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

Присилкою музикознавчих праць Ф. Колесси²⁰ Ви справили мені велику і зовсім несподівану радість. Завдяки Вашій науковій ерудиції, енергії і наполегливості справа видання наукової спадщини мого батька все ж таки рухається вперед і хоч досі поволі, але все ж таки виходить в світ один том за другим. «Музикознавчі праці» роблять дуже гарне враження так своїм змістом, як і формою, з дуже змістовною Вашою передмовою, з тими всіми редакторськими примітками, поясненнями і т. п. Я дуже обрадуваний появою того тому і вірю, що справа з появою дальших томів не буде зустрічати якихось більших перешкод. В справі музичних творів Ф. Колесси я давно написав листа директору видавництва, дослівно так, як Ви мені радили, але поки що я не дістав від нього жодної відповіді. Цю місяця один раз я буваю в Києві і якось важко, щоб з Вами зустрітись! А хотіло б ся, бо вже давно Вас не бачив. Свій найближчий приїзд до Києва я планую на 22 і 23 травня. 24 травня мушу з Києва виїхати до Донецька, де буду зайнятий маже 2 тижні як голова Державної Комісії в місцевому Інституті мистецтв. Там цього року перший випуск, керівництво Інституту звернулося до мене і якось незручно було відмовитись. Отже в тих днях мого перебування в Києві я постараюся якось з Вами зустрітись (якщо, очевидно, Ви не будете мати нічого проти). А поки що ми тут дуже гарно відмітили 100-річчя з дня народження В. І. Леніна (силами філармонії і консерваторії була виконана під керівництвом Д. К. Пелехатого²¹ цікава кантата «Жовтень» С. Прокоф'єва до слів Маркса і Леніна), багато наших працівників отримало пам'ятні медалі, між ними і «аз грішний». Тепер готуємося до Державних іспитів, пишемо рецензії на дипломні реферати випускників заочного відділення і взагалі дуже рухаємося. Це раз дуже сердечно дякую Вам за милу посилку і за пам'ять, кінчу мого листа з середчними Вам побажаннями з нагоди Свята весни, 1-го Травня та остаюся з глибокою до Вас пошаною.

Ваш М. Колесса.

Львів, 28.08.1970 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

Сьогодні отримав я з книжкового магазину В-ва «Наукова думка» по три примірники «Мелодій укр.[аїнських] нар.[одних] дум» та «Музикознавчих праць» Ф. Колесси. Знаючи, що це сталося за Вашою ініціативою, дозвольте зложити Вам за це сердечну подяку. Ще в перших числах липня отримав я з вище названого видавництва листа за підписом головного редактора Є. Квятковського, в якому мене повідомляє, що «Музичні твори»²² Ф. Колесси включені до видавничого плану на 1971 рік. Добре, що хоч так! Показується, що в 1971 році припадає сторіччя від дня народження не тільки Лесі Українки, Філарета Колесси, Володимира Гнатюка, але і Василя Стефаника. Радою Міністрів УРСР створений Республіканський ювілейний комітет по підготовці і відзначенню цієї дати. Все те трохи комплікує²³ бодай скромне відзначення сторіччя Ф. М. Колесси, ну але що робити?! Як і де Ви провели свою відпустку? Чи добре відпочили? Які Ваші враження з експедиції на Волині? Ми передучора повернули з Космача. Було досить приємно і на погоду не можемо нарікати.

Здоровлю Вас щиро. Ваш М. Колесса.

Львів, 11.11.1970 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

Дуже дякую Вам за листа від 06.11 ц. р. Дякую Вам за список Ювілейної комісії по відзначенню 100-річчя з дня народження Ф. Колесси. Дуже мене вразувала теж вістка, що вийшов новий том, а саме філологічні праці Ф. Колесси²⁴, це справді дуже радісна вістка. За присилку цього тому буду дуже вдячний. Про ті слухи, які ходять по Москві і які мабуть розповсюджує Г.[ошовський] я говорив з Кос-Анатольським і Козаком. Вони говорили, що не шкодило би написати до «С.[оветскої] М.[узики]» такого листа, якого короткий зміст я Вам післав...²⁵ Найважливіше те, що у Вас чиста совість, що свою

роботу Ви виконали на належному рівні. Бо справді, відредаговані Вами томи роблять дуже поважне враження і тільки хтось злобний може мати до них якісь претензії. Дорога Софіє Йосифівно, я не хочу писати статті до журналу «Народна творчість», я не можу її писати! Ви ж знаєте, як важко мені що небудь писати, а до того про речі, про які я вже раз писав. Найкраще буде, як ту статтю напишете Ви і мене підпишете, я на всьо згідний!²⁶ Я тепер зачав знов займатися творчістю — нарешті! І мені важко писати статті і т. п. Не гнівайтеся на мене, але Ви мене знаєте. В Польщі я ще не був, вибираюсь туди 14–15 ц. м. і пробуду там яких 8–9 днів. В плані спочатку Цецін (3 дні), потім Вроцлав (2 дні) і Краків (2 дні). Це такий план, а як в дійсності буде, ще не знаю. Дякую за побажання з святом Великого Жовтня, бажаю Вам з цієї нагоди щастя, кріпкого здоров'я та дальших творчих досягнень у Вашій науковій діяльності.

Щиро Вас здоровлю. Ваш М. Колесса.

Львів, 31.12.1970 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

Дуже дякую за листа і за Новорічні побажання. Прийміть і від мене з цієї ж нагоди якнайсердечніші вітання та побажання щастя, здоров'я та дальших успіхів у Вашій науковій діяльності. Я дуже радий, що побачусь з Вами на днях у Львові, тільки хотів би звернути Вашу увагу, що 5 і 6.01 я буду при екзаменах в консерваторії. Прошу привезти всі матеріали.

Сердечно Вас здоровлю, до милого побажання. Ваш М. Колесса.

Львів, 02.02.1971 р.

Вельмишановна Софіє Йосифівно!

Перед кількома днями отримав я від Вас ноти-коректу. Ви не написали «jak to się robi?»²⁷ Я не знаю, що я там маю поправляти, тобто чи переглядати тільки нотний текст, чи теж і словесний і як фіксувати евентуальні²⁸ похибки. Дуже прошу Вас терміново написати мені і

подати відповідні вказівки. До 7 ц. м. я не зможу тим зайнятися, бо маю диригувати концерт у філармонії. За той час напевно отримаю від Вас вістку. І після 7-го заберусь до коректування. Не гнівайтесь, що пишу на відкритці, але дуже поспішаю і хотів би, щоби Ви якнайскоріше отримали її.

З глибокою пошаною і щирим привітом
Ваш М. Колесса.

P.S. Чи Ви діслали весь матеріал?

Львів, 12.02.1971 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

Дуже дякую Вам за листа від 06.02 ц. р. Отримавши від Вас першу коректу, я не побачив, що серед того матеріалу був і лист, який я «відкрив» аж тоді, коли взявся за коректу. В тому листі (від 25.01) були деякі вказівки, як робити коректу, тому моя картка до Вас, писана в поспіху і «перед концертом» була зайва і я за нею прощу Вас пробачення.

Я старався виправити всьо по совісті і досить докладно, не знаю тільки, чи Ви і переписувач буде з моєї роботи задоволений. Не знаю, чому він зігнував всі т. зв. Solo, чи soli, які собі бажав автор? А може їх і не виписувати? А якщо узгляднювати²⁹, то з якої букви, малої, чи великої їх вписувати? Треба все ж таки робити різницю між solo і soli. Слід би подумати, де робити подвійну риску, т. зв. допельштрих, чи, наприклад, на початку нової пісні (у в'язанках³⁰), чи при зміні приключевих знаків тощо. Також під літературним оглядом дещо неясне — якщо, наприклад, редактор поставив замість літературного «чи будемо» — «ци будемо», то чому поставив «пожати», а не «пожьйти». Треба якось рішитися на одно, або на друге. А може щось таке посередині? Бо і так можливо!³¹

Не добре, що видання даного тому відкладається аж на 1972 рік, але з другої сторони добре, що вийде друком все, тому тих кілька Вами відложених пісень я повертаю із цією посилкою назад³².

Мій концерт з творів Бетховена пройшов з успіхом, Керер³³ грав цим разом трохи не в настрою, але це дуже добрий піаніст і музикант.

В міжчасі прийшла з В[идавницт]-ва «Музична Україна» коректа моїх Варіацій для симф.[онічного] оркестру, отже після висилки Вам даних матеріалів мушу засісти за нову роботу (менша приємність). Але що наше життя складається з приємностей і неприємностей, то я буду надіятися, що з Вами ще зустрінуся (приємність) і все ж таки мушу взятися за коректу Варіацій (неприємність). Не гнівайтесь за трохи рубашні³⁴ мої дотепи... І Ви мені мабуть вибачаєте. Засідання Львівської ювілейної комісії ще не було, отже ж і не вирішено ще дати святкування і проведення ювілейної сесії у Львові³⁵.

З сердечним привітом і глибокою повагою
Ваш М. Колесса.

Львів, 04.03.1971 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

Сердечно дякую Вам за пластинку, що вийшла до 100-річчя з дня народження Лесі Українки. Ви зробили мені нею велику приємність. Посилаю Вам надіслані мені матеріали, в яких я старався виправити якнайсовісніше всі завважені мною похибки. Відносно термінів, то я є тої думки, що їх слід писати італійською мовою, бо це міжнародна музична мова, а народ у нас вже настільки грамотний, що ці італійські терміни розуміє. Зрештою збірник музичних творів Ф. Колесси може попасти в руки людей, які не знають української мови і українська термінологія може бути їм незрозуміла. Треба теж рішити, як писати, наприклад, тоді, коли Solo в сопрано і одночасно в альтях, тільки над партією сопрано, чи теж біля партії альта і чи Solo, чи Soli, з великої букви, чи з малої. Перепищик чомусь «бойко-тує» ці означення. Обов'язково слід подавати внизу пояснення деяких лемківських виразів, загалові незрозумілих. Як знаєте, вже відбулось перше засідання ювілейної комісії по відзначенню 100-річчя Ф. Колесси. План досить

великий, щоб тільки вдалося його зреалізувати. Відносно доповіді на ювілейному вечорі виникли деякі розходження: товариші з Обкому наполягають на [кандидатурі] А. Й. К[ос-Анатольсько]-го, він відпекується, каже, що вистачить, як він короткою промовою відкриє (і має рацію) і надасть слово спеціалістові, тобто Вам. Деякі обстоюють думку, що це мусить бути якийсь академік, чи щось подібне (але ж у нас немає, на жаль, спеціаліста, музичного фольклориста в ранзі академіка), так що це питання поки що відкрите³⁶. Робота Ханик³⁷ трохи затрималася на нашій теор.[етичній] кафедрі. Тепер вона у Волинського³⁸ і я маю надію, що невдовзі кафедра дасть свій відзив на ту дисертацію. Сьогодні бачився з Ханик і вона сказала, що сподівається на захист в перших числах квітня. Я тепер готую з хором, солістами і оркестром консерваторії «Stabat mater» [А.] Дворжака, яка має прозвучати в третій декаді березня. Дуже гарно і святочно відбувся ювілейний концерт з нагоди 70-ліття Р. Сімовича, публіка стоячи вітала ювіляра. Ще раз сердечно дякую за пластинку, здоров'я Вас і остаюся з глибокою повагою.

Ваш М. Колесса.

Львів, 11.06.1971 р.

Шановна і дорога Софіє Йосифівно!

Спішу повідомити Вас, що тут в зв'язку з 100-річчям Ф. М. Колесси зайшли маленькі зміни, а саме святочний концерт, на якому Ви виступите з вступним словом, відбудеться в п'ятницю 18 ц. м. в 19.00 год. вечером в залі філармонії. Конференція почнеться в 11-ій годині в суботу 19 ц. м. в залі консерваторії (посилаю запрошення). Виїзд до Ходович³⁹ на відкриття музею відбудеться в неділю 20 ц. м. Доповідь «Композиторська діяльність Ф. М. Колесси» я якраз закінчив. Це властиво не доповідь, а повідомлення, але обов'язково мусите перед конференцією прочитати, бо я не певний, чи добре. «Ой Николо, Николочко» вже давно готова, її співала М. Байко⁴⁰ в консерваторії під час мого перебування в Донецьку. Пісня

подобалася. Я написав третю вок.[альну] мініатюру із циклу «Батьківщина» до слів японського поета Ісікава Такубоку⁴¹. Чекаю на Ваш приїзд, коли приїдете? Пишу непорядно, не гнівайтесь, бо «jestem zdenerwowany»⁴².

З щирим привітом Ваш М. Колесса.

P.S. Півки Бугайову⁴³ я передав.

Львів, 23.07.1971 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

В перших днях липня вислав я Вам резюме моєї доповіді про муз.[ичні] твори Ф. Колесси і не знаю, чи Ви її отримали, бо в листі до Дарії Філаретівни⁴⁴ нічого про те не згадуєте. Разом з нею ми відібрали деякі фото для Київської експозиції і Дарія Філ.[аретівна] їх Вам на днях вишле. В Пряшеві рішилися відмічати тільки 100-річчя В. Гнатюка, хоч будуть там і доповіді про Ф. Колессу. Це вони зробили так під впливом ректорату Ужгородського університету (проректор Лакиза), який 100-річчя Гнатюка відмічатиме окремо від Пряшева. Я піддав Пряшеву думку, щоб на їх конференцію поїхала Дарія Філаретівна з доповіддю про зв'язки Ф. Колесси з прогресивними діячами культури (в тому числі із Пряшева), бо читати, чи доповідати про життя Ф. Колесси на конференції, присвяченій Гнатюкові, якось смішно.

Ваш М. Колесса.

Львів, 5.VII.1971.

Шановна і дорога Софіє Йосифівно!

Сердечно дякую Вам за листа і Ваші клопотання в зв'язку з відзначенням 100-річчя від дня народження мого батька, Ф. М. Колесси. Ви в великій мірі причинилися до звеличання його пам'яті та заслуг для нашого народу, і я Вам за це глибоко вдячний і зобов'язаний.

У тов. Пирожак [Р — С. Г.] був я особисто. Він сказав, що зі зміною назви вулиці є зв'язані деякі формальності і з тим треба трохи почекати. Обіцяв, що зі своєї сторони зробить все, що буде від нього залежати. Дуже добре, що отримає ще листа в тій справі від Вас⁴⁵.

Я собі не раз думаю, чи не добре було би перенести бібліотеку Ф. Колесси до музею в Ходовичах, якщо він буде розміщений в великому будинку (там, де меморіальна дошка). А якщо не бібліотеку, то може тільки бюро ⁴⁶ з кріслом? Яка Ваша думка? Посилаю Вам резюме моєї доповіді про композиторську діяльність Ф. Колесси. Може треба буде дещо змінити, чи скоротити, Ви це вмієте робити, то ж даю Вам вільну руку. Крім того, посилаю Вам знімку, на якій Ви, мабуть, себе пізнаєте. Що робите з літом? Я досі ще не знаю чи і куди поїду, якось погода не дописує. Мабуть скінчиться на Космачі. 11 і 12 ц. м. буду на вступних іспитах по диригуванню в консерваторії. Ще раз дуже сердечно дякую Вам за все добре, та бажаю Вам і Вашій доні як найкращого літнього відпочинку.

З глибокою повагою і щирим привітом Ваш М. Колесса.

Львів, 17.09.1971 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

Сподіваюся, що Ви вже давно в Києві і що в серпні Ви гарно відпочили. Літо цього року було виїмково ⁴⁷ погідне і чудове, так що можна було дійсно прийти до сил. Відносно перевезення бібліотеки Ф. Колесси до Ходович, то це була моя така думка, якою я з Вами тільки поділився і зовсім не думаю цієї ідеї легкодушно реалізувати. Але ніде правди діти, що вона у нас так трохи марнується і до певного ступеня нищиться. Останній лист від 26.07 ц. р., який я від Вас отримав, був в конверті з портретом мого батька ⁴⁸. Я ним дуже втішився, шукав його у Львові по всіх поштових відділеннях і ніде не найшов. Мені порадили, щоб я написав начальнику Головної пошти в Києві, я так і зробив, але не отримав відповіді. Роксолана Петрівна Мінько ⁴⁹ привезла мені 10 штук з Судаку, але це мало! Я написав начальнику пошти з Судаку і чекаю відповіді. Хотів би купити яких 50–100 штук! Шкода, що Ви не закупили більше таких конвертів і не прислали мені, я був би з подякою звернув всі кошти!,

а то десь в якихось куточках нашої республіки є такі конверти, а у нас, в Західній Україні нема! Я в липні був у Львові і аж в серпні виїхав до Космача і був там зовсім сам, зате добре відпочив. Харитя була з дітьми 2 тижні на Закарпатті, Надія Ілївна була в Косові, Ксеня їздила з Борисом в Литву і до Латвії, а Соломія ⁵⁰ з чоловіком і Анничкою оставались у Львові. Я написав п'ять романсів-мініатюр на тексти японського поета Усікава Такубоку, значить вийшов цілий цикл. Співати його буде російською мовою Т. Карпатська ⁵¹, по українськи в перекладі Львівського поета Б. Стельмаха — М. Байко. З 30 листопада по 17 грудня ц. р. відбуватиметься в Москві все-союзний конкурс диригентів і я дістав з Москви повідомлення, що мене включили в склад журі, поїду. Не знаю, що робити з поїздкою до Пряшева, на конференцію, присвячену В. Гнатюкові. Мені запропонували розповісти на тій конференції про Ф. Колессу, про його життя, роботу, родинне життя тощо. Говорити про все те на науковій конференції, присвяченій іншому вченому, якось незручно і я не знаю, чи взагалі на ту конференцію поїду. Якщо будете мати трохи часу і охоти, напишіть пару слів.

Здоровлю Вас сердечно. Ваш М. Колесса.

P.S. Справа з найменуванням вулиці ніби на добрій дорозі.

Львів, 13.10.1971 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

Дуже дякую Вам за листа (хоч досить нечітко написаного) і за ті всі відомості, які в ньому подаєте. Дуже мене порадувала вістка, що четвертий том рухається, тільки дійсно боюсь, щоб не було там якихось помилок, а наші видавництва на це якраз дуже грішать. Відносно конвертів з портретом Ф. Колесси, то мені тут на гол. пошті порадили написати до Києва, на гол. пошту. І дійсно, я вислав туди гроші і отримав відповідну кількість конвертів. За ті, які Ви мені ласкаво прислали, сердечно дякую. Дуже Вам теж вдячний за прекрасні статті в журналі «Народна твор-

чість та етнографія» (№ 4, 1971), як теж в Віснику Академії наук УРСР (№ 8, 1971). Особливо подобалася мені стаття в «Народній творчості», дуже гарна, вичерпна і об'єктивна. Стаття В. Гошовського в «Советській музиці» не подобалася. З одної сторони ніби виносить наукову спадщину Ф. Колесси під небеса, з другої старається її депреціонувати⁵². Дуже для нього характерне, що не обминає нагоди, щоб так, як норовистий лошак, не копнути всіх тих, які чесно і совісно попрацювали над виданням трьох томів наукової спадщини Ф. Колесси. Відносно конференції в Пряшеві, то все ж таки, мабуть на неї поїду (бо триватиме всього тільки два дні). Незручно говорити про Ф. Колессу, як людину, на конференції, присвяченій В. Гнатюкові, про перебування Ф. Колесси на Закарпатті, про яке я дуже мало знаю і т. п., але що зробиш?! До речі, чи не могли би Ви мені пригадати, в котрих роках мій батько їздив на Закарпаття?! Мені було би дуже приємно і, я думаю, що це потрібне, щоб Ви теж взяли участь у цій конференції. М. Мушинка⁵³ запитує мене яка доля Гнатюковського збірника⁵⁴, який містить статті про Гнатюка, включно його бібліографії. Цей збірник ніколи не вийшов, а про нього в 1929 р. писав Ф. Колесса в «Матеріалах до укр. етнології» (присвячених В. Гнатюкові), що цей збірник готовий до друку. Мушинка догадується, що цей збірник може бути в рукописній спадщині Ф. Колесси. Яка Ваша думка? Що до названня вулиці ім. Ф. Колесси, то Кос-Анатольський запевнив мене, що та справа вирішується позитивно, але досі якось нічого про це не чути. Не шкодило би, щоби з Києва дійшло сюди, у відповідні органи, запитання в цій справі⁵⁵. Ті фото, які Ви мені прислали, я передам Дарії Філаретівні, бо то її власність, а щодо мого фото при фортепіані (не пам'ятаю, яке саме), то прошу собі задержати, і так маю їх забагато.

Кінчу і сердечно Вас здоровлю. Ваш М. Колесса.

Львів, 01.02.1973 р.

Шановна і дорога Софіє Йосифівно!

Дуже жалкую, що не міг з Вами зустрітися в Києві. Я мав там дуже важку працю, щодня по 4 години «махання»! Уявіть собі, що я тільки сьогодні вернувся з Києва. Посилаю Вам поправлені «Музичні твори» Ф. Колесси і «мій» відгук на автореферат т. Іваницького.

З глибокою пошаною і щирим привітом Ваш М. Колесса.

27.05.1973 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

Сердечно дякую Вам за журнал з опублікованими Вами листами К. Мошинського до Філарета Колесси⁵⁶. Ці листи дуже цікаві з кожної точки погляду і досі не втратили актуальності. Дуже цікаві погляди Мошинського м.[іж] ін.[шим] на відносини між нашим і польським народами. У нас в квітні працювала Комісія Міністерства вищої освіти СРСР з Москви і перевіряла роботу кількох кафедр нашої Консерваторії, в тому числі і диригентської. Диригентську кафедру перевіряв проф. В. Ф. Балашов, б.[увший] асистент Свешнікова. Слухав наш оркестр, наш хор, який між іншим виконував «Вулицю»⁵⁷. Цей віночок йому дуже подобався, він просив ноти і ми подарували йому усі «Твори» (очевидно з поправками). Я покищо всеціло тепер зайнятий педагогічними справами і заліковую старі «рани», тобто лікуюся, роблю порядок з зубами і т. п. Чекаю на літо, на відпочинок, на Космач...

Що коло Вас чувати? Над чим працюєте? Коли заглянете в рідні сторони? Як там Ваша Оля? Чув я про деякі неприємні справи з [С.]Турчаком, але нічого певного не знаю. Мій учень-випускник Р. Филипчук назначений черговим диригентом симф. Оркестру Львівської філармонії на місце І. Сімовича⁵⁸. Мені це дуже приємно.

Ще раз дякую за пам'ять і остаюсь з повагою. Ваш М. Колесса.

Львів, 04.01.1977 р.

Вельмишановна і дорога Соно!

Сердечно Вам дякую за Новорічні вітання і за пам'ять. Приміть і від мене якнайсердечніші поздоровлення та побажання щастя, здоров'я та дальших успіхів у Вашій науковій, дослідницькій та творчій діяльності. Давненько Ви не заглядали до Львова!

З щирим привітом Ваш М. Колесса.

Львів, 30.01.1978 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

Вашого листа прочитав я щойно передучора, після повернення до Львова з Дори, коло Яремча, де я перебував десять днів. Дуже дякую Вам за Новорічні вітання. Прийміть і від мене щирі поздоровлення з цієї нагоди та побажання щастя, здоров'я і дальших успіхів у Вашій науковій діяльності.

В зв'язку з проханням тов. Майданської⁵⁹, яку пам'ятаю як дуже серйозну студентку і добру скрипачку, до того й поетессу, то я з Вашого листа зрозумів, що їй йдеться про те, щоби я тов. Ф.[ранца]. Й.[осифа]⁶⁰ зарекомендував котромусь з моїх б.[увших] учнів, що працюють в Києві, як приватного учня по симф.[онічному] диригуванню. Якщо так, то прошу передати йому візитівку, адресовану І. Гамкалу⁶¹ з проханням давати йому приватно лекції. Якщо б Іван Дмитрович відмовився, то хай його в моєму імені порекомендує Руслану Дорожівському⁶², теж моєму б.[увшему] учневі, який проходить стажування в Київській опері. Коли виберетеся до Львова? Чи Оля вже з Вами?

Здоровлю Вас щиро. Ваш М. Колесса.

Львів, 06.02.1980 р.

Вельмишановна і дорога Софіє Йосифівно!

Сердечно дякую Вам за посилку нової Вашої фундаментальної праці «Мелос української народної епіки» і вітаю Вас з новим досягненням. Я отримав її, повернувши передучора з лікарні, де був 12 днів на обстеженні

(шлунок). Хоч нічого грізного не виявлено, але почуваюся недобре, втратив енергію і до нічого не можу взятись. З 11-го починається другий семестр в консерваторії, може тоді якось розрухаюсь. Навіть побіжно оглянувши Вашу роботу переконаєшся, що це поважний вклад в нашу фольклористику, тому ще раз сердечно вітаю Вас і при тій нагоді, бажаю Вам нових великих успіхів і досягнень в улюбленій Вами спеціальності.

З глибокою пошаною Ваш М. Колесса.

Львів, 16 лютого 1983.

Шановна і дорога п. Соно!

Передусім прийміть мої якнайсердечніші вітання з нагоди присвоєння Вам звання доктора. Ми всі тут високо цінимо Вас як науковця, тішимося Вами і гордимось. Не гнівайтесь, що так пізно Вас поздоровляю, але раніше це зробити я не мав можливості. Хоч я вже на пенсії і в консерваторії працюю як професор-консультант на пів навантаження, але різних обов'язків і клопотів маю доволі. Хотів би від Вас довідатися, чи у Вас випадком не знаходяться Поліські пісні, зібрані Філаретом Колессою ще перед війною⁶³. Дуже прошу Вас дати мені знати. Читав я в газеті «Культура і життя» статтю про мене Марійки Загайкевич⁶⁴. Стаття дуже гарна, змістовна і глибока. Якщо можете, Соно, то передайте їй при нагоді сердечну подяку, бо я її адреси не маю і тим самим не можу їй особисто подякувати. Як Вам живеться, що робите? Як там Ваша донечка? Певно закінчила уже інститут і десь вже працює? А може вже вийшла заміж? Кінчу в надії, що скоро дістану від Вас вісточку, з глибокою повагою і щирим привітом Ваш М. Колесса.

Львів, 15.XII.1996.

Шановна і дорога п. Соно!

Перед усім прошу не гніватися, що з таким запізненням відзиваюсь, але для мене цього-річна осінь, як якась люта мачуха, б'є мене

раз в раз, навіть не дає отямитись. То біда с тим моїм коліном, яке до речі не зовсім в порядку, в зв'язку з тим лікарня, потім «арешт» дома на два тижні, шлункові недомагання, на кінець якась виразка на лівому усі, яку треба було ліквідувати хірургічним встриванням. Щойно кілька днів тому зняли мені шви. А то все разом мало неприємні наслідки, бо я не міг брати участі у відзначенні 125-річчя Філарета Колесси у музичному фестивалі «Контрасти». Не міг я бачитися з Вами і подякувати сердечно Вам, п. Соню, за те, що приїхали до Львова, що виступили з доповіддю на Науковій конференції і привезли та подарували мені таку цікаву чудову книжку «Музичний фольклор з Полісся». Я навіть не знаю, як дякувати Вам за неї. Подивляю Вас, Вашу працездатність, благородну впертість і прецизність в роботі. Ця праця є великим вкладом в Українську фольклористику і нашу науку взагалі. Нею ми справді можемо тепер перед світом похвалитися. Я тепер мало виходжу з дому, то йду вулицею по волі з паличкою. Дома пробую щось писати, але йде мені це досить важко, і роки дають про себе знати. Доньки і внуки мені по змозі по-

¹¹ Підготовка до друку тому «Мелодій українських народних дум» Ф. Колесси, над яким ми працювали у видавництві «Наукова думка» із завідувачем редакції мови і мистецтвознавства видавництва Ю. Григор'євим протягом 1965–1966 років, готуючи нотні кліше (книга складалася в основному з нотних транскрипцій Ф. Колесси з фоновалків), його вступної статті та розвідки «Варіанти українських народних дум, їх характеристика і групування» вимагала правки відповідно до тогочасних вимог (наприклад, написання слів Бог, Великдень з малої літери, які часто траплялися в текстах при нотах дум, на плівках слід було вирізати і замінювати). До того ж корегувалася орфографія, а подекуди і деякі стилістичні нюанси. Проте робота гальмувалася не тільки з технічних причин, як уже було зазначено, а й через «одіозних» учених, на яких Ф. Колесса поспіль посилався. У процесі редагування тому в редакції мови і мистецтвознавства «Наукової думки» примітки з «ярликами» (на щастя!) були зняті. Неодноразово довелося звертатися до багатьох впливових інстанцій. Том «Мелодії...» вийшов аж у 1969 році.

магають, але вони завалені своїми клопатами. Сьогодні зачинає у нас брати морозик, а я боюся сам вийти з хати, щоби не впасти. І нова журба: треба когось просити, що би зі мною вийти. Взагалі зле бути дуже старим і до того хворим. Пані Соню, ще раз дуже сердечно дякую Вам за те все, що ви для нас і нашої фольклористики взагалі зробили. Бажаю Вам і далі бути так наполегливою, пильною і цілеспрямованою, якою Ви були досі, а при тому щастя, кріпкого здоров'я і багато ясних, щасливих днів. Крім того, бажаю Вам щасливого Нового Року та веселих Різдв'яних свят. З глибокою повагою М. Колесса.

Львів, 31.І.1999.

Шановна і дорога п. Соню!

Сердечно дякую за вітання з нагоди Нового року і за святочні побажання. Прийміть і від мене якнайсердечніше побажання, щастя, кріпкого здоров'я, великих успіхів у науковій праці і багато ясних, щасливих днів у цьому році.

З глибокою пошаною Ваш М. Колесса.

P.S.: негарно пишу, бо вже зле бачу.

¹² Відзначені мною твори увійшли до видання: *Колесса Ф. М.* Музичні твори. – К. : Наукова думка, 1972. Див.: Там само. – С. 394–399.

¹³ Там само. – С. 331–332.

¹⁴ Там само. – С. 325.

¹⁵ Там само. – С. 433–436. Як вказав сам Микола Філаретович, серед названих мною творів були й такі, які не належали Філарету Михайловичу, він їх лише редагував. Деякі рукописи, що не увійшли до видання «Музичні твори», було повернено Миколі Філаретовичу.

¹⁶ Білинська Марія Леонтівна (1912–1996) – музикознавець, викладач історико-теоретичного факультету Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка, авторка численних розвідок про українську та зарубіжну музику. У 1968 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Ісидор Воробкевич».

¹⁷ Під час приїзду М. Колесси до Києва і віддання нашого дому я грала йому свої пісні, романси на тексти А. Малишка, В. Бойка, В. Симоненка, які він радив закінчити і ґрунтовно зайнятися творчістю. Про ці творчі спроби й запитує композитор у листі.

¹⁸ Довженко Валеріан Данилович (1905–1995) – музикознавець, доктор мистецтвознавства, професор, композитор, громадський діяч, автор понад двохсот праць з історії української музики.

¹⁹ Гордійчук Микола Максимович (1919–1995) – музикознавець, доктор мистецтвознавства, професор, громадський діяч, заслужений діяч мистецтв, автор численних монографій і статей з української музики, фольклористики.

²⁰ Ідеться про підготовлений мною том «Музикознавчі праці» Філарета Михайловича Колесси, який вийшов друком у 1970 році у видавництві «Наукова думка».

²¹ Пелехатий Дем'ян Кузьмич (1926–1994) – народний артист УРСР, у 60–80-х роках – диригент Симфонічного оркестру Львівської філармонії.

²² Том «Музичні твори» Ф. Колесси вийшов 1972 року у видавництві «Наукова думка». Підготував до видання М. Колесса, редактор тому – С. Грица.

²³ Ускладнює. – С. Г.

²⁴ Мова йде про том: *Колесса Ф. М.* Філологічні праці / підготувала до друку В. Юзвенко. – К.: Наукова думка, 1970.

²⁵ В. Гошовський у ті роки часто бував у Москві, займаючись виданням праць К. Квітки, безпідставно протиставляв його Ф. Колесси, до якого ставився неприхильно, що, зрештою, видно з його приміток до праць К. Квітки, створював колегам з України небажану репутацію.

²⁶ Жодної статті до журналу НТЕ того року не написали ні Микола Філаретович, ні я. Про публікації праць Ф. Колесси згодом написав дослідник спадщини К. Квітки В. Іваненко: Видання праць Філарета Колесси // НТЕ. – 1971. – № 5. – С. 98–100.

²⁷ Як це робиться (польс.).

²⁸ Імовірно.

²⁹ Брати до уваги. – С. Г.

³⁰ Ішлося про так звані «в'язанки» народних пісень Ф. Колесси, об'єднані у цикли під однією назвою, як, наприклад, «Вулиця», «Гаївки».

³¹ У питаннях мовної подачі текстів у мистецьких виданнях не було однастайності: збереження особливостей мовних діалектів постійно стикалося зі спротивом редакторів, які прагнули їх нівелювати.

³² У розумінні «відкладених». Зараз уже важко згадати, які з обробок не були включені до видання.

³³ Керер Рудольф Ріхардович (10.07.1923) – народний артист Росії (1983), відомий піаніст, педагог, диригент, неодноразово виступав з концертами в Україні.

³⁴ Грубувати.

³⁵ Ішлося про ювілейну сесію, присвячену 100-річчю від дня народження Ф. Колесси, яка відбулася в червні 1971 року у Львові в залі філармонії.

³⁶ З основною доповіддю про життєвий і творчий шлях Ф. Колесси на ювілейному відкритті сесії 18 червня 1971 року, що відбулася у Львівській філармонії, виступила С. Грица.

³⁷ Ханік Л. – музикознавець, яка писала дисертацію про виконавську діяльність хорових товариств «Боян» у Галичині, на яку Микола Філаретович просив мене написати рецензію.

³⁸ Волинський Йосип Семенович (1913–1985) – музикознавець, педагог, доцент кафедри історико-теоретичного факультету Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка, дослідник історії української музики.

³⁹ Село Ходовичі Стрийського р-ну Львівської обл., де провів дитячі роки Ф. Колесса і де відкрито музей його імені.

⁴⁰ Байко Марія – співачка, народна артистка України, солістка Львівського національного театру опери та балету ім. С. Крушельницької.

⁴¹ Ісікава Такубоку (1885–1912) – визначний японський письменник-лірик.

⁴² З польс. «...бо я схвильований».

⁴³ Один із техредакторів видавництва «Наукова думка», де готувався до друку том «Музичні твори» Ф. Колесси і попередні.

⁴⁴ Колесса-Залеська Дарія Філаретівна (1906–1999) – піаністка, педагог, завідувач кафедри камерного ансамблю Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка (1961–1973), дочка Філарета Михайловича. Брала участь в упорядкуванні архіву вченого, займалася виданням його епістолярної спадщини.

⁴⁵ Листа з Києва стосовно присвоєння одній з вулиць імені Ф. Колесси у Львові було надіслано до Львівської обласної ради. Бічну вулицю Коперника у 1971 році названо іменем Ф. Колесси.

⁴⁶ Письмовий стіл.

⁴⁷ Винятково.

⁴⁸ До 100-річчя від дня народження Ф. Колесси комісія для вшанування пам'яті вченого у Києві домоглася випуску марки з його портретом.

⁴⁹ Мінько (Зорівчак) Роксолана Петрівна (20.02.1936) – д-р філолог. наук, проф. Львівського Національного університету ім. І. Франка.

⁵⁰ Харитина, Ксенія і Соломія Колесси – доньки Миколи Філаретовича Колесси; Надія Іллівна – дружина композитора.

⁵¹ Карпатська Тетяна Олександрівна (10.03.1928) – камерна співачка, педагог Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка.

⁵² Знецінити.

⁵³ Мушинка Микола – (8.11.1934) – відомий словацький фольклорист-україніст, письменник, академік.

⁵⁴ Збірник праць, присвячених пам'яті В. Гнатюка, зі вступним словом Ф. Колесси (голо-

ви етнографічної комісії з 1929 року) вийшов у 1929 році: Матеріали до етнології й антропології / упорядкував М. Колесса. – Л., 1929. – Том XXI–XXII. Ч. 1.

⁵⁵Такий лист був надісланий з Києва у Львівський обком партії. Одній з вулиць (бічній Коперника) присвоєно ім'я Ф. Колесси.

⁵⁶Див.: Слов'янське літературознавство і фольклористика. – 1973. – Вип. 8. – С. 110–122.

⁵⁷«Вулиця» – цикл хорових обробок народних пісень Ф. Колесси.

⁵⁸Сімович Ігор Романович – диригент, син композитора Р. Сімовича.

⁵⁹Майданська Софія (07.09.1948) – українська письменниця, заслужений діяч мистецтв, закінчила Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка.

⁶⁰Франц Йосиф – диригент, професор Національної музичної академії України ім. П. Чайковського.

⁶¹Гамкало Іван (01.05.1939) – диригент, педагог, народний артист України, музикознавець,

професор, чл.-кор. Академії мистецтв України, учень Ф. М. Колесси

⁶²Дорожківський Руслан (24.03.1942) – диригент, педагог, заслужений діяч мистецтв, закінчив Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка по класу Ф. Колесси.

⁶³Поліські пісні, записані Ф. Колессою у 1932 році на середньому Поліссі разом з польським етнографом і лінгвістом К. Мошинським, вийшли друком у 1995 році. Див.: Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського / упорядкув. вступ. ст. та прим., пер. з польс. С. Й. Грица. –К., 1995. Музична Україна. – 413 с.

⁶⁴Загайкевич Марія Петрівна (31.10.1926) – доктор наук, професор, закінчила Львівську державну консерваторію ім. М. Лисенка. Ідеться про її статтю «Народні перлини в гідній оправі» (На здобуття Державної премії Української РСР ім. Т. Шевченка) у журналі «Культура і життя» від 13.02.1983 р., № 7.